

PM 2007:26 RIV (Dnr 322-3706/2006)

Skolinspektörernas årsrapporter läsåret 2005/2006

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skolinspektörernas årsrapporter för läsåret 2005/2006 godkänns.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

Skolinspektörernas uppdrag är att utvärdera verksamheten inom förskola – familjedaghem, grundskola – skolbarnsomsorg, gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Både kommunal och fristående verksamhet inspekteras. Utöver det består uppdraget i att utöva tillsyn för enskilt driven skolbarnsomsorg, enskilt drivna förskolor och familjedaghem. Fokus för inspektionerna skiftar beroende på vilken skolform som inspekteras, men förmågan att nå och sträva mot nationella och kommunala mål samt att leva upp till de riktlinjer som i styrdokument kompletterar och förtydligar mål är centralt.

Inspektionerna består av intervjuer, observationer och dokumentstudier. För skolan är även resultat från kommunala och nationella prov samt betyg viktiga underlag. Återkoppling sker genom muntlig rapportering och en skriftlig sammanfattning till varje enskild undersökt verksamhet. Resultatet av inspektionerna sammanställs i rapporter: en för förskola – familjedaghem, en för grundskola – skolbarnsomsorg, en för gymnasieskolan, och en för vuxenutbildningen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen godkänner skolinspektörernas årsrapporter för läsåret 2005/2006.

Mina synpunkter

Skolinspektörernas rapporter pekar på en rad områden där det är av stor vikt att utveckla arbetet inom Stockholms förskolor och skolor.

Inspektionsrapporten för förskolan pekar på ett omfattande behov av insatser på flera plan för att rekrytera fler förskollärare. Rapporten visar också att förskolans system för utvärdering ofta är bristfälligt och saknar analyser av resultat och målfyllnelse. Endast ett fåtal förskolor använder i dag pedagogisk dokumentation för att utvärdera och vidareutveckla verksamheten. Stadens strävan att skapa en förskola med en mer pedagogisk inriktning torde leda till högre krav på utvärdering av hur förskolans insatser påverkar barns lärande och utveckling.

Av inspektionsrapporten för grundskolan framgår att många skolor har utvecklade metoder för att utvärdera och dokumentera elevernas kunskapsutveckling. Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap. Inte minst elever i behov av extra stödinsatser är i stort behov av att eventuella kunskapsbrister upptäcks på ett tidigt stadium. En

central uppgift för staden är att utveckla tydliga och gemensamma metoder för skolan att utvärdera elevernas kunskapsutveckling, t.ex. läsutvecklingsscheman (LUS) och skriftliga omdömen. Regeringen har aviserat införande av nationella prov och tidigare betyg, vilket också kommer att bidra till att öka skolans förutsättningar att utvärdera och dokumentera elevernas kunskapsutveckling.

Rapporten för gymnasiet lyfter fram att resultaten i Stockholms skolor, såväl kommunala som fristående, har förbättrats under senare år. Skillnaderna mellan olika skolor och program är dock stora. De stora olikheterna mellan olika skolor visar hur viktigt det är att fortsätta arbetet med likvärdig bedömning och betygssättning. Ämneskunskaperna ska avgöra betyget, inte valet av skola. Det är bra att alla skolor har planer mot mobbning, men tyvärr är planerna sällan kända bland elever och lärare. Skolornas mobbningsplaner ska kompletteras med en stadsövergripande policy mot mobbning. På vissa skolor är frånvaron mycket hög och sena ankomster är ett problem på nästan alla skolor. Det visar ett tydligt behov av åtgärder för att höja närvaron och bidra till lugn och ordning.

Inspektionsrapporten för vuxenutbildningen och sfi konstaterar att stadens mål om att 80 procent av de studerande ska nå kunskapsmålen med godkända resultat är uppfyllt på den gymnasiala delen av vuxenutbildningen och i de högre sfi-kurserna. På lägre nivå går tyvärr utvecklingen åt fel håll.

Det är önskvärt med regelbundna inspektioner av stadens kommunala och fristående skolor. Det är ett viktigt verktyg för att bevaka att enskilda skolor följer läro- och skolplan. Instruktionerna för stadens framtida inspektioner måste dock förändras. Inspektionernas huvuduppgift ska självklart vara att studera enskilda skolors förmåga att nå kunskapsmål, resultat och resultatuppföljning. Dagens luddiga inspektionsmål gör varken inspektörer, skolor eller föräldrar rättvisa. Det är svårt att dra slutsatser om utbildningens kvalitet från rapporterna och följaktligen svårt att utifrån rapporterna avgöra vilka skolor som är i behov av åtgärder.

Rättvis betygssättning och bedömning är också någonting som framtida inspektioner bör koncentrera sig på. Samma resultat och kunskaper ska i möjligaste mån värderas lika vid stadens alla skolor. Med betygsintagning till stadens gymnasieskolor måste alla elever kunna söka på lika villkor.

Då skolplanen är ett viktigt styrdokument att förhålla sig till för skolinspektörerna kommer mycket av denna inriktning att uppnås i samband med att den nya skolplanen antas, men utöver det kan det finnas behov att ytterligare uppdatera och skärpa instruktionerna för skolinspektörernas arbete. I dessa bör även ingå att utvärderingen av skolor i enskild och egen regi bör vara likvärdig.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skolinspektörernas årsrapporter för läsåret 2005/2006 godkänns.

Stockholm den 18 januari 2007

LOTTA EDHOLM

Bilagor

1. Skolinspektörernas årsrapport 2005/2006 Förskola – Familjedaghem
2. Skolinspektörernas årsrapport 2005/2006 Grundskola – Skolbarnsomsorg
3. Skolinspektörernas årsrapport 2005/2006 Gymnasieskolan
4. Skolinspektörernas årsrapport 2005/2006 Vuxenutbildningen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. godkänna skolinspektörernas årsrapporter för läsåret 2005/2006
2. överlämna rapporterna till utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna för åtgärder
3. anföra följande:

Skolinspektörernas rapporter är alltid mycket värdefulla då de ger en grundlig helhetsbild av verksamheterna. Varje enhet som får besök har möjlighet till eget förbättrande uppföljningsarbete. När det gäller helhetsbilden vilar däremot ansvaret på stadens ledning, såväl chefs-tjänstemän som politiker att verkligen ta till sig och försöka åtgärda, det som framgår av rapporterna.

Det är märkligt och oroande att skolinspektörerna i förskolan och på familjedaghemmen inte ser någon generell minskning av antalet barn i grupperna, när det i senaste tertialrapporten rapporteras om en faktisk minskning. I Förskoleplan för Stockholms stad står att antalet barn i småbarnsgrupperna (1-3 år) inte bör vara fler än 14 barn, och i grupperna med äldre barn (4-5 år) inte fler än 18. Arbetet med att minska antalet barn i grupperna, med bibehållen personaltäthet, behöver intensifieras.

I förskolan saknas ofta strategier och arbetssätt, dels för det mångkulturella uppdraget, dels för jämställdhetsarbetet ur ett genusperspektiv och dels för ett mer ekologiskt perspektiv på natur och miljö. Få förskolor tar tillvara och synliggör den kulturella mångfald som finns på förskolan. Osäkerhet råder om hur man ska tillgodose och aktivt stödja barns rätt till modersmålsstöd. Detta är allvarlig kritik, och behöver åtgärdas. Inte heller arbetet med att motverka traditionella könsrollsmönster lyfts tillräckligt i förskolornas värdegrundsarbete. Detta är viktigt eftersom könsroller grundläggs redan i förskolan, vilka vi sedan lever med resten av livet. Tydligare och mer medvetna metoder behövs även för att synen på natur och miljö ska bli mer ekologiskt inriktad. I det sammanhanget är det särskilt allvarligt att det samordnande stödet och metodutvecklingen av Agenda 21-arbetet nu försvinner från miljöförvaltningen och en stor del av Agenda 21-arbetet ute i stadsdelsnämnderna.

För grundskolan och skolbarnsomsorgen lyfter skolinspektörerna ”känslan av ständig tidsbrist och en ökad arbetsbelastning” som ett område där utveckling och prioriteringar är nödvändiga. Projekt om allt från antimobbning till biblioteks- och IT-grupper genomförs ”i en nästan ofattbar blandning och komplexitet”. Ett betydligt bättre grepp om helheten behövs, enligt inspektörerna. Det ska sägas att pedagogerna samtidigt har en positiv inställning till sina pedagogiska arbetsuppgifter och en tillfredsställelse med att få arbeta med eleverna och kollegorna. När det gäller skolbarnsomsorgen har miljöpartiet i sitt förslag till verksamhetsplan för utbildningsnämnden särskilt lyft fram detta som ett område där kvalitén särskilt behöver förbättras.

Elevinflytandet behöver förbättras på flera av utbildningsnivåerna – detta påpekas av inspektörerna i såväl förskolan som gymnasiet och vuxenutbildningen. Få förskolor tar tillvara barnens egna åsikter på ett medvetet och aktivt sätt. Personalen behöver få mer kunskaper, och förskolan bör definiera vad barns inflytande i praktiken betyder. På gymnasiet är elever som deltar i elevråden ofta ambitiösa och vill påverka skolans liv, medan det däremot är svårare på de flesta skolor att skapa ett engagemang bland flertalet elever för frågor på skolnivå. Ytterligare en brist är att eleverna nästan aldrig medverkar i upprättandet av arbetsplaner och kvalitetsredovisningar på gymnasienivå. Även i vuxenutbildningen behöver de studerande få mer reellt inflytande när t ex policyplaner upprättas. På miljöpartiets initiativ har en elevrådsombudsman inrättats i Stockholm. Detta är en början till större elevdemokrati. Det är av största vikt att elevrådsombudsmannens arbete ryms även inom den av majoriteten föreslagna budgeten för 2007 – något som inte omnämns där.

Reservation anfördes av borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. Skolinspektörernas årsrapporter läsåret 2005/2006 godkänns.
2. Därutöver anføres

Skolinspektörernas rapporter belyser på ett utmärkt sätt målpuppfyllelsen och behovet av insatser för ett utvecklingsarbete i de pedagogiska verksamheterna. Vi ser inte utifrån de redovisade rapporterna att instruktionerna behöver förändras, i motsats till föredragande borgarråd. Däremot bör vi alltid följa upp hur instruktionerna fungerar som verktyg i arbetet.

Utifrån inspektionsrapporten för förskolan vill vi lyfta fram behovet av nytänkande för att öka rekryteringen av förskollärare. Särskilt allvarig verkar situationen vara i enskilda förskolor, där rapporten visar att flera inspekterade förskolor helt saknar förskollärare i barngrupp. Det är positivt att rapporten uppmärksammat Kompetensfondens betydelse för de kommunala verksamheternas kompetensutveckling. En fortsatt satsning är helt nödvändig för att öka kompetensen inom modersmålsundervisning, svenska som andra språk, jämställdhet, barns inflytande och individuella utvecklingsplaner. Vi delar inspektörernas farhågor om att förskolorna utformar planerna efter fastställda normer istället för att visa hur förskolan kan bidra till barnets trivsel, utveckling och lärande. Bristerna i de inspekterade enskilda förskolornas tillstånd och avsaknad av registerutdrag från Rikspolisstyrelsen är anmärkningsvärda liksom att barnantalet i vissa enskilda familjedaghem överskrider riktlinjerna med upp till 5 barn. Vi förutsätter att åtgärder är vidtagna i dessa fall.

Inspektionsrapporten för grundskolan visar att ledningen måste arbeta mycket mer i dialog med personal och elever för att kvalitetsredovisningen ska kunna bli ett bra hjälpmedel i utvecklingen av skolans dubbla uppdrag om kunskap och social utveckling. Detta gäller även gymnasieskolan. Läroplanens mål om elevernas ansvar och inflytande medför att andra grupper i skolan får dela med sig av sitt inflytande. Det kanske är i denna skärningspunkt som lösningar kan sökas för att nå målen om elevinflytande, vilket tyvärr inte görs idag i flertalet av stadens skolor. Kompetensfondens insatser för att stärka matematikundervisningen har fått genomslag på många skolor, vilket är glädjande. Vi menar att inspektionsrapporten styrker vår uppfattning att specialpedagogernas kompetens är underutnyttjad i arbetet för en inkluderande skola. Specialpedagogerna kan bidra till att stimulera samverkan och arbetet i arbetslag, så att pedagogiska lösningar kan utvecklas som underlättar att elever kan gå kvar i sina klasser. Risken för en träänneskola för barn med särskilda behov är uppenbar enligt rapporten, som bland annat pekar att tid tas till kärnämnen från andra ämnen, brister i åtgärdsprogram och för mycket fokus på elevernas tillkortakommande. Jag anser vidare att varken grundskolor eller gymnasieskolor behöver fler styrdokument om mobbning. Rapporten styrker däremot att rektorerna behöver arbeta mer med att förankra och förnya skolornas antimobbningsplaner i samverkan med all personal, elever och föräldrar. Mot bakgrund av alla rapporter om sexuella trakasserier i skolan och på Internet är det allvarligt för samhällsutvecklingen att vi saknar långsiktiga strategier för jämställdhet i skolorna. Skillnaderna i betygsstatistiken är fortfarande förfärande och visar framförallt på den sociala segregationen som finns i vår stad och som drabbar barnen mycket hårt.

Rapporten visar behov av att stärka skolbarnsomsorgens personal och pedagogik i mötet med skolans obligatoriska verksamhet och mer ”synliga” pedagogik. En genomlysning bör enligt vår mening göras av hur förskolepedagogiken står sig i förhållande till skolkulturen i förskoleklasserna. Det finns skäl att oroa sig över att barnens tillgång till bra fritidsklubbar varierar med föräldrarnas möjlighet att betala en högre avgift. Av rapporten framgår nämligen att fritidsklubbar som drivs tillsammans med föräldraföreningar i hög utsträckning motsvarar de riktlinjer staden har men också tar ut de högsta avgifterna. Inspektörerna konstaterar att friskolorna sällan erbjuder omsorg för 10-12 åringar i samarbete med stadsdelen och att elever i friskolor inte alltid nås av information om rätten till eftermiddagsverksamhet. Detta är självklart inte tillfredsställande. Det är också oroande att nära hälften av de inspekterade enskilt drivna fritidsverksamheterna brister i barnsäkerhet, framförallt när det gäller att genomföra barnskydds rond som även omfattar utemiljön.

Inspektionsrapporten för gymnasieskolan visar att utvecklingen på de flesta skolor huvudsakligen är positiv, framförallt genom att staden genom Kompetensfonden gjort en tydlig satsning för att höja kompetensen bland lärarna inom området bedömning och betyg. Även elevernas resultat i de delar som mäts med betyg har blivit bättre men fortfarande är det alldeles för många elever som misslyckas i skolan. Lärarna är den viktigaste resursen för en god kunskapsutveckling och ambitionen måste vara att höja alla lärare till samma goda nivå som de bästa lärarna har idag. Vi anser också att lärarna bör arbeta mer aktivt för att hitta metoder som stödjer elevers ansvarstagande och motverka de avkomsterna som är ett problem på nästa alla skolor. Att små friskolor ofta har valt att ha relativt begränsad elevhälsovård kan innebära begränsningar i det så kallade "fria" skolvalet. Det är värt att notera att det inte finns något i de inspekterade skolornas arbetsplaner som tyder på en kvalitetsskillnad mellan fristående och kommunala gymnasieskolor.

Inspektionsrapporten för vuxenutbildningen visar att målen nås på komvux och i de högre kurserna på svenska för invandrare. Däremot är resultaten på grundvux sjunkande, vilket är oroväckande. Situationen måste analyseras för att de studerande ska klara studierna, minska studieavbrotten och studietiden och göra det möjligt för betydligt flera att gå vidare till högre studier eller arbete. Där vi idag skulle behöva en satsning på vuxenutbildningen bland annat för att möta det ökade flyktningmottagandet minskar den borgerliga majoriteten stödet till vuxenutbildningen och tar bort möjligheten att studera med rekryteringsbidrag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Roger Mogert* (s) enligt följande.

Skolinspektörernas rapport visar att Stockholm inom många områden är på rätt väg. De resurser som satsats inom skolans alla områden under föregående mandatperiod börjar ge frukt. De satsningar som gjorts leder till resultat och vägen till bättre resultat går via ytterligare resurser och mindre klasser - inte via nedskärningar och hårdare tag som majoriteten tycks tro. En nedskärning på skolan leder automatiskt till att barnen drabbas och kvaliteten i skolan inte längre kan garanteras.

Trots de positiva tendenserna i rapportern behöver flera områden utvecklas och förbättras ytterligare. De pedagogiska verksamheterna i Stockholm ska kunna garantera en bra utbildning för alla, och till det krävs ökade resurser.

När det gäller förskolan ska den ge förutsättningar för barnets lärande och samtidigt bidra till ett mer jämställt samhälle där både pappor och mammor kan kombinera yrkesliv med familj. I förskolan ska barn stimuleras till utveckling, ha roligt och inspireras att ta nya steg och förskolan lägger grunden för barnets förutsättningar i resten av livet.

Personalen och Innehållet i förskolan är viktiga delar och en hög personaltäthet och möjlighet till kompetensutveckling för personalen spelar stor roll för kvaliteten i förskolan. Barngrupperna måste minskas och man måste också kunna garantera en plats i förskolan.

Skolans viktigaste uppdrag är att ge alla barn de kunskaper de har rätt till för att de ska klara sig i såväl arbetslivet som i samhälls- och privatlivet. Skolan ska ha höga, tydliga och positiva förväntningar på alla elever. Alla elever har rätt att få utmaningar i skolan samtidigt som de som behöver mer tid eller mer intensiv språkträning ska få det. Skolan är inte bara till för att mata barn med kunskap, utan även för att barn ska få verktygen att själva söka och värdera kunskap.

I skolan möts elever från olika delar av Stockholm, med olika bakgrunder. Där sker möten oavsett kön, social, etnisk och religiös bakgrund. I det avseendet har den kommunala skolan helt andra möjligheter än fristående skolor med intäktskrav. Resursfördelningssystemet för skolan är viktigt att behålla så att pengar fördelas dit behoven är som störst. Inom gymnasiet måste man arbeta hårdare med att motverka segregation genom att bland annat placera attraktiva program utanför ytterstaden.

Under förra mandatperioden gjordes satsningar på kompetensutvecklingsinsatser inom bland annat språkutveckling och matematik och denna utveckling måste fortsätta. Kompetensutveckling för lärare är ett sätt att öka möjligheten för fler att klara skolan och är en garanti för att skolan är modern och utvecklas i takt med tiden. Nya pedagogiska metoder ska kunna anammas precis som att ny teknik ska bidra till bättre möjligheter.

De individuella utvecklingsplanerna är något som måste förbättras så att skolan, eleven och föräldrarna ska få en klar bild av vad som behövs för att målen skall nås. Skolan måste också kunna bistå med andra former av stöd genom t ex organiserat föräldrastöd och att satsa på läxhjälp till de elever som behöver.

Inom vuxenutbildning och SFI behöver utbildningarna individualiseras. En studerande ska kunna sätta samman en hel dags utbildning med vad den enskilde saknar i grundläggande vuxenutbildning, gymnasiekurser och eventuellt SFI. Vi behöver också kunna erbjuda arbetsplatsförlagd SFI och ge fler människor möjlighet att få sin yrkeskompetens validerad.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Inger Stark* (v) med hänvisning till reservationen av (v) i borgarrådsberedningen.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin, Roger Mogert, Teres Lindberg* och *Malte Sigemalm* (alla s) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) i borgarrådsberedningen.